

Pembiakan

Pembiakan Aseks

1. Belahan dedua

- a) Contoh - bakteria, ameba & paramesium.
- b) Membahagi kepada dua bahagian yang sama (sel anak).

2. Pertunasan

- a) Contoh - yis & hidra
- b) Induk menghasilkan tunas yang memisahkannya menjadi individu baharu.

3. Pembentukan spora

- a) Contoh - bakteria, kulat, lumut & paku pakis.
- b) Spora disebar oleh angin & air.

4. Pembiakan vegetatif - tumbuhan berbunga

a) Batang rayap

- Pucuk muncul di dalam aksil daun & tumbuh secara mendatar di permukaan tanah
- Batang rayap yang mengandungi akar menjadi bebas sebelum pokok induk mati.

b) Bebawang

- Mempunyai batang pendek & daun lendir yang ada makanan (gula).
- Pucuk baharu muncul dari tunas di dalam aksil daun lendir.

c) Rizom

- Batang bawah tanah tumbuh mendatar & menyimpan makanan
- Menghasilkan mata tunas sisi, sesetengah menjadi pucuk
- Apabila rizom tua mati, pucuk baharu menjadi tumbuhan bebas

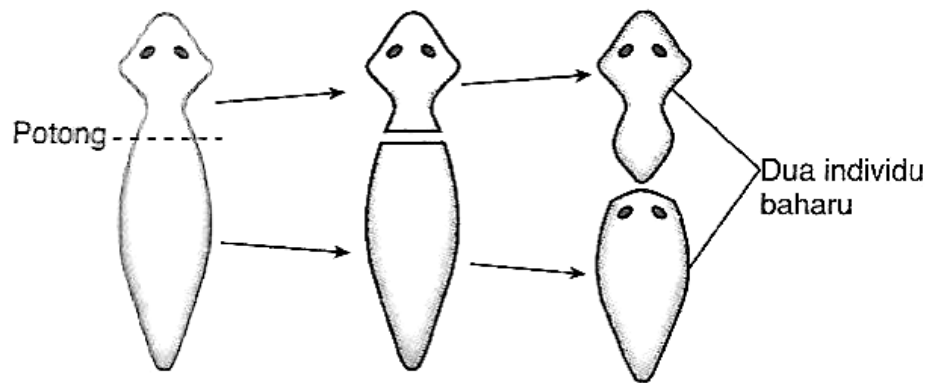
d) Umbisi

- Batang bawah tanah yang menegak, bengkak & pendek dengan simpanan makanan
- Dilindungi oleh daun bersisik
- Tunas terletak di aksil daun

e) Ubi batang

- Hujung batang bawah tanah yang membengkak
- Akar baharu bertunas daripada tunas aksil@'mata'

5. Penjanaan semula

- a) Penggantian bahagian organisma yang hilang akibat kecederaan.
- b) Contoh - terumbu karang, cacing pipih & tapak sulaiman.
- c) Jika terumbu karang dicincang menjadi tiga bahagian, maka tiga terumbu karang yang baharu dijana.

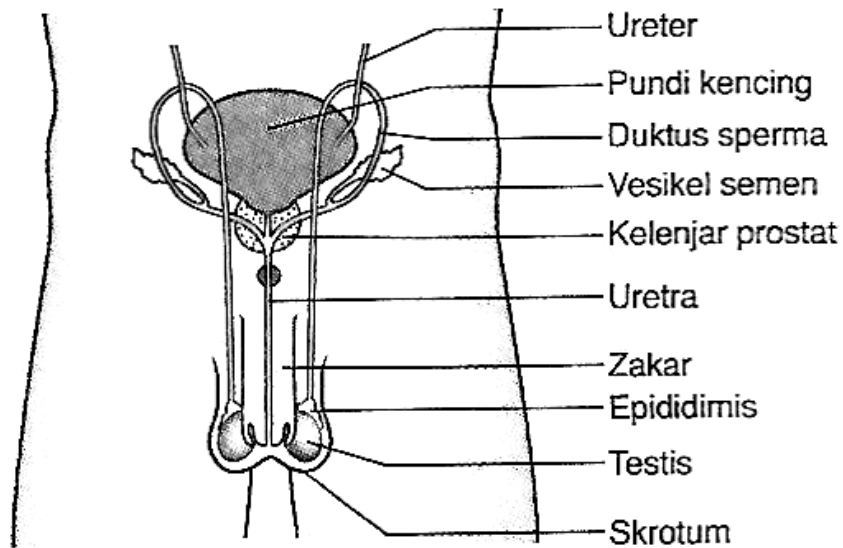
Pembiakan Seks

1. Penghasilan anak melalui gabungan sel seks tertentu@gamet.
2. Dua jenis persenyawaan:
  - a) **Luar**
    - Contoh: ikan, amfibia & tumbuhan akuatik
    - Sperma & telur dilepaskan ke dalam air dalam jumlah besar secara serentak
    - Hanya sebilangan kecil disenyawakan
  - b) **Dalam**
    - Contoh: serangga, reptilian, burung & mamalia
    - Sperma dimasukkan ke dalam salur pembiakan betina & persenyawaan berlaku di dalam tubuh betina

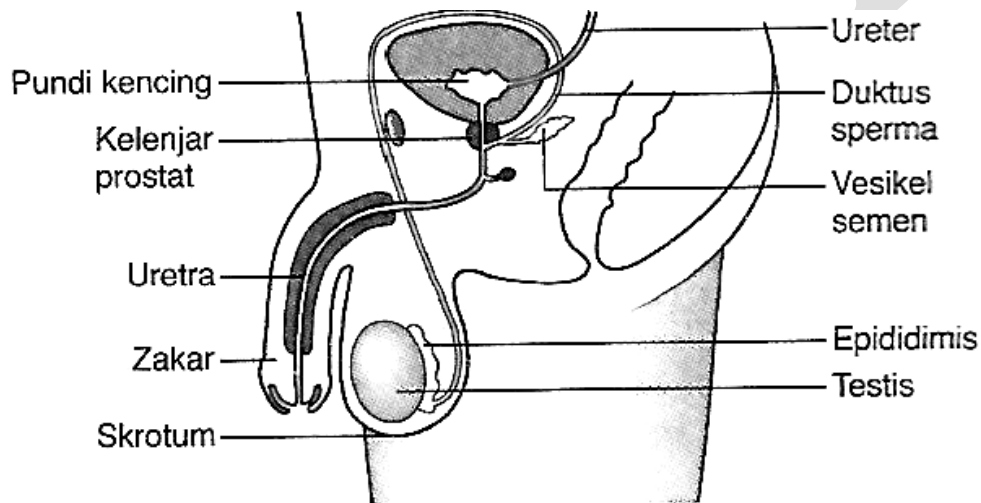
Sistem Pembiakan Lelaki

Struktur & fungsi

1. **Testis** – menghasilkan sperma
2. **Skrotum** – melindungi testis & memegang testis di luar badan
3. **Epididimis** - menyimpan sperma
4. **Duktus sperma**
  - membawa sperma dari testis ke uretra
  - 3 kelenjar bersambung ke duktus; *kelenjar prostat, kelenjar cowper & vesikel semen*
5. **Vesikel semen** – merembeskan bendalir yang menyediakan makanan pada sperma

(a) Pandangan depan

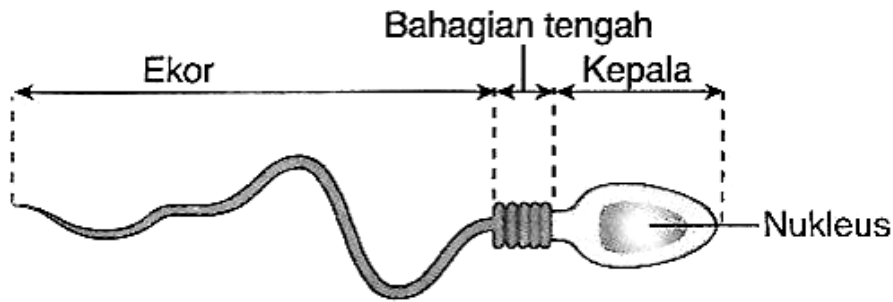

(b) Pandangan sisi

6. **Uretra** – mengangkut air kencing & sperma secara berasingan keluar dari badan
7. **Zakar** – memasukkan sperma ke dalam faraj
8. **Kelenjar prostat** – merembeskan bendalir yang meneutralkan asid dalam air kencing & bendalir dalam faraj
9. **Kelenjar cowper** - merembeskan cecair pelincir yang membantu pergerakan sperma

Peranan Sperma dalam Pembiakan

1. Gamet jantan ialah sperma.

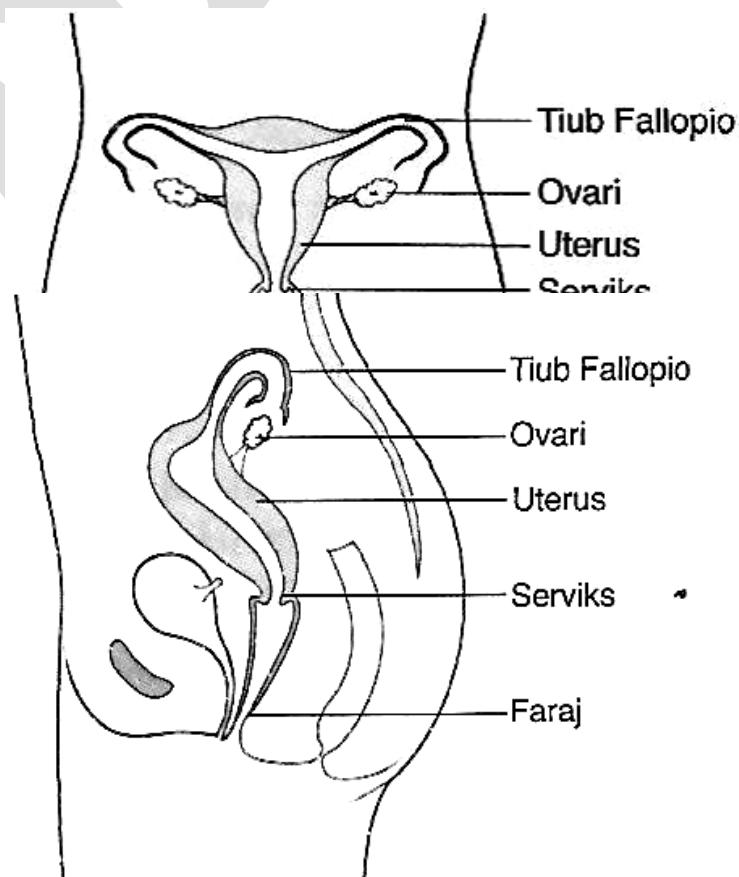

2. Fungsi sperma ialah berenang ke arah gamet betina (ovum) & bergabung bagi membentuk zygot.

Sistem Pembiakan Wanita

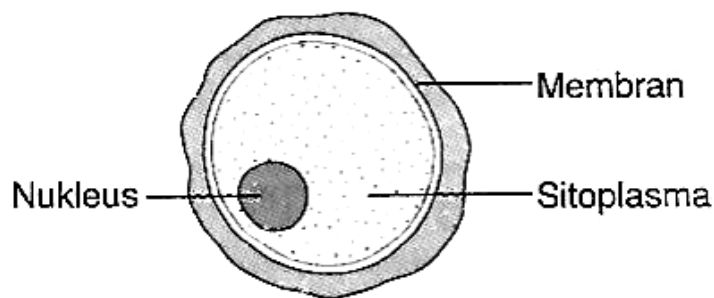
Struktur & fungsi

1. **Ovari** - menghasilkan ovum (telur)
2. **Tiub Fallopio** - membawa ovum dari ovari ke uterus
3. **Uterus** - tempat embrio berkembang
4. **Serviks**
  - merembeskan mukus yang meningkatkan pergerakan sperma ke dalam uterus
  - mencegah benda asing yang besar daripada memasuki uterus
5. **Faraj** - tempat sperma dimasukkan & saluran kelahiran

(b) Pandangan sisi

Peranan Ovum dalam Pembiakan

1. Gamet betina ialah ovum.
2. Lebih besar dari sperma
3. Berbentuk sfera.

Kitar Haid

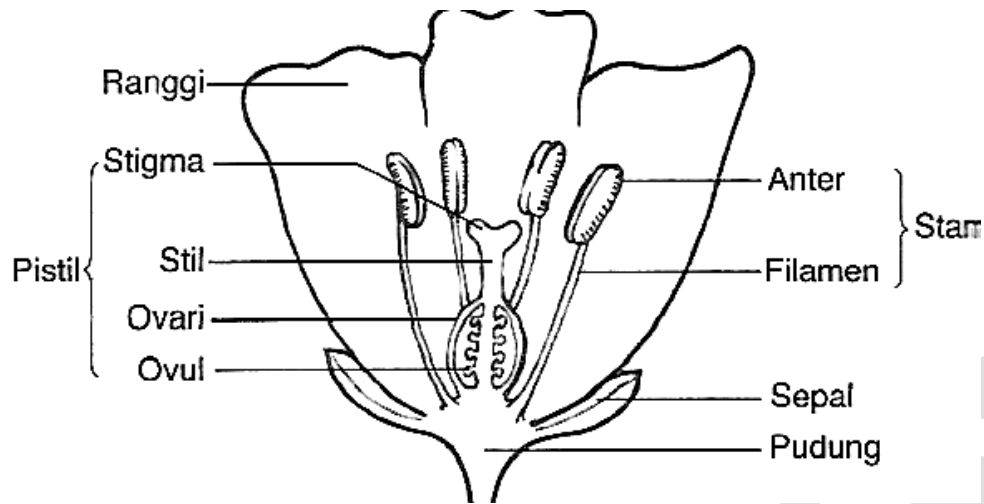
1. **Haid** - ialah penyingkiran dinding uterus & darah melalui faraj.
2. **Kitar haid** - ialah kitaran berulang yang berlaku setiap 28 hari.
3. Fungsi utama kitar haid ialah menyediakan persekitaran yang sesuai di dalam uterus bagi perkembangan zigot.

Hari dalam kitaran	Kitar haid
1 - 5	Haid
6 - 13	Pembinaan semula uterus & penebalan lapisan uterus
14	Pengovulan - pembebasan ovum dari ovari
15 - 25	Penebalan lapisan uterus yang berterusan oleh peningkatan darah & tisu
26 - 28	Lapisan uterus mula luruh

Persenyawaan & Kehamilan

1. **Persenyawaan** - ialah proses di mana sperma bergabung dengan ovum untuk membentuk zigot.
Berlaku di bahagian atas tiub Fallopio.
2. Hanya satu sperma diperlukan untuk mensenyawakan satu ovum.
3. Pertumbuhan & perkembangan pesat bayi antara peringkat zigot dengan kelahiran dinamakan **kehamilan**.
4. Zigot membentuk bebola sel & dikenali sebagai **embrio**.
5. 7 hari selepas persenyawaan, embrio tertanam di dalam tisu lapisan uterus.
Proses ini dinamakan **penempelan**.
6. Peringkat awal, embrio mendapat makanan berkhasiat daripada nutrien di dalam ovum & lapisan uterus.
7. Permukaan embrio & lapisan uterus terikat dengan kukuh lalu membentuk cakera besar yang dinamakan **plasenta**.
8. Tugas memberikan nutisi kepada embrio diambil alih oleh plasenta.
9. 8 minggu, embrio berkembang kepada bentuk manusia yang jelas & dinamakan **fetus**.
10. Oksigen, makanan terlarut, air & garam disalurkan daripada darah ibu ke dalam darah fetus.
11. Karbon dioksida & sisa bernitrogen disalurkan daripada darah fetus ke dalam darah ibu.
12. Fetus dikelilingi sepenuhnya dengan membran yang dinamakan **amnion**.
Amnion dipenuhi dengan bendalir amnion.
13. Bendalir amnion melindungi embrio & seterusnya fetus dengan menampannya daripada kerosakan fizikal.
14. Kelahiran berlaku dalam tiga peringkat utama:
  - a) Pengembangan serviks supaya kepala bayi dapat melalui faraj
  - b) Pengecutan kuat uterus yang menolak bayi keluar daripada tubuh ibu
  - c) Pengecutan uterus yang seterusnya untuk mengeluarkan tali pusat & plasenta

1. Struktur bunga

- **Bunga**
  - Organ pembiakan seks tumbuhan
  - Terletak pada hujung tangkai bunga mengembang yang dinamakan pudung
- **Sepal**
  - Bahagian paling luar bunga
  - Bersaiz kecil
  - Berwarna hijau & kelihatan seperti daun
- **Rangi**
  - Mempunyai bau & mungkin berwarna
- **Stamen**
  - Bahagian jantan bunga
  - Terdiri daripada anter & filamen
  - Anter mengandungi butir debunga
- **Pistil & karpel**
  - Bahagian betina bunga
  - Pistil mengandungi stigma, stil, ovari & ovul

2. Terdapat dua jenis bunga:

- a) **Bunga uniseks** mengandungi sama ada stamen atau pistil
- b) **Bunga biseks** mengandungi kedua-dua stamen & pistil

Struktur bunga	Fungsi
Pudung	Menyokong bunga

Sepal	Melindungi bunga muda apabila berada pada peringkat tunas
Ranggi	Menarik perhatian pendebunga haiwan melalui warna & bau
Stigma	Menerima butir debunga
Stil	Menghubungkan stigma ke ovari
Ovari	Melindungi ovul. Selepas persenyawaan, ovari menjadi buah bagi melindungi biji benih
Ovul	Mengandungi gamet betina. Selepas persenyawaan, bertukar menjadi biji benih
Anter	Menghasilkan gamet jantan (dalam butir debunga)
Filamen	Menyokong anter

3. Perbezaan antara bunga yang didebungakan oleh serangga dengan bunga yang didebungakan oleh angin.

a) **Bunga yang didebungakan oleh serangga**

- Besar & menarik perhatian
- Berwarna terang
- Ada nektar
- Mempunyai bau
- Anter di dalam bunga, iaitu tempat serangga perlu bersentuh dengannya untuk mendapatkan nektar

b) **Bunga yang didebungakan oleh angin**

- Kecil & tidak menarik perhatian
- Berwarna kehijauan @ pudar
- Tiada nektar
- Tidak berbau
- Anter terjuntai di luar bunga, mudah ditiup angin

4. **Pendebungaan sendiri** ialah pemindahan butir debunga dari anter ke stigma daripada bunga yang sama, @ dari anter ke stigma dari bunga yang berbeza pada pokok yang sama.

- a) Anak pokok mempunyai genetik daripada hanya satu induk
- b) Keadaan ini ialah bentuk pembiakanbakaan dalam & menghasilkan anak pokok yang kurang kepelbagaian
- c) Dapat berlaku walaupun sebelum bunga berkembang sepenuhnya
- d) Bentuk pendebungaan yang jarang

5. **Pendebungaan kacuk** ialah pemindahan butir debunga dari anter sebatang pokok ke stigma pokok yang lain daripada spesies yang sama.
- a) Anak mempunyai genetik daripada dua induk
  - b) Menghasilkakepelbagaian pada anak pokok
  - c) Pendebungaan bergantung pada agen pendebungaan
  - d) Bentuk pendebungaan yang biasa

Pembentukan buah & biji benih

1. Selepas ovul disenyawakan, sepal, ranggi & stamen layu lalu gugur.
2. Ovul berkembang menjadi biji benih & ovari menjadi buah.
3. Bilangan biji benih di dalam buah bergantung pada bilangan ovul di dalam ovari & bilangan ovul yang disenyawakan.
4. Dinding buah yang dinamakan **perikarp** berkembang daripada dinding ovari.
5. Apabila buah matang,
  - a) Perikarp mungkin menjadi keras & kering
Contoh - kacang pis, minyak jarak
  - b) Atau berair & berisi (**buah sukulen**)
Contoh - mangga & tomato

Konsep Percambahan Biji Benih

1. Struktur biji benih:
  - a) Biji benih mempunyai lapisan perlindungan yang dinamakan **testa**
  - b) Pada testa, terdapat parut yang dinamakan **hilum**, tempat titik biji benih disambungkan kepada dinding ovari
  - c) **Mikropil** terletak di atas helium
  - d) Dinding buah dinamakan perikarp yang melindungi biji benih
  - e) Zigot berkembang menjadi embrio yang terdiri daripada:
    - ❖ Radikel - akar muda
    - ❖ Plumul - pucuk muda
    - ❖ Kotiledon - satu@dua daun biji benih
  - f) Kotiledon:
    - **Biji benih dikotiledon**
      - Biji benih dengan dua kotiledon
      - Contoh: Kacang soya & kacang buncis besar
    - **Biji benih monokotiledon**
      - Biji benih dengan satu kotiledon
      - Contoh: Padi & gandum

2. **Percambahan** - ialah pertumbuhan biji benih menjadi anak benih

3. Keadaan yang diperlukan untuk percambahan:

a) **Air**

- a) Biji benih menyerap air melalui mikropil, menyebabkan kotiledon membengkak lalu memecahkan testa
- b) Apabila adanya air, enzim di dalam kotiledon menjadi aktif
- c) Amilase memecahkan kanji yang tersimpan sebagai maltosa & protease memecahkan molekul protein menjadi asid amino
- d) Maltosa & asid amino meresap ke embrio & keduanya digunakan oleh embrio untuk membentuk sel baharu

b) **Oksigen**

- e) Sebaik sahaja testa pecah, lebih banyak oksigen sampai ke embrio
- f) Tenaga dibebaskan apabila oksigen bertindak balas dengan glukosa semasa transpirasi sel
- g) Tenaga diperlukan untuk pertumbuhan embrio

c) **Kehangatan**

- h) Julat suhu antara 10 – 40°C diperlukan untuk enzim di dalam biji benih untuk berfungsi

4. Perubahan fizikal pada anak benih semasa percambahan

a) Terdapat 2 jenis percambahan:

▪ **Percambahan epigeal**

- Kotiledon timbul di atas tanah
- Contohnya: Pokok kacang hijau & bunga matahari

▪ **Percambahan hipogeal**

- Kotiledon kekal berada di bawah tanah
- Contohnya: Pokok kacang buncis besar & jagung